

A második Vízyűjtő-gazdálkodási Terv tervezetének ismertetése, tervezett társadalmi egyeztetése

Jakus-Tóth Erika

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Országos Vízgazdálkodási Tanács ülése

2015. június 22.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Kohéziós Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

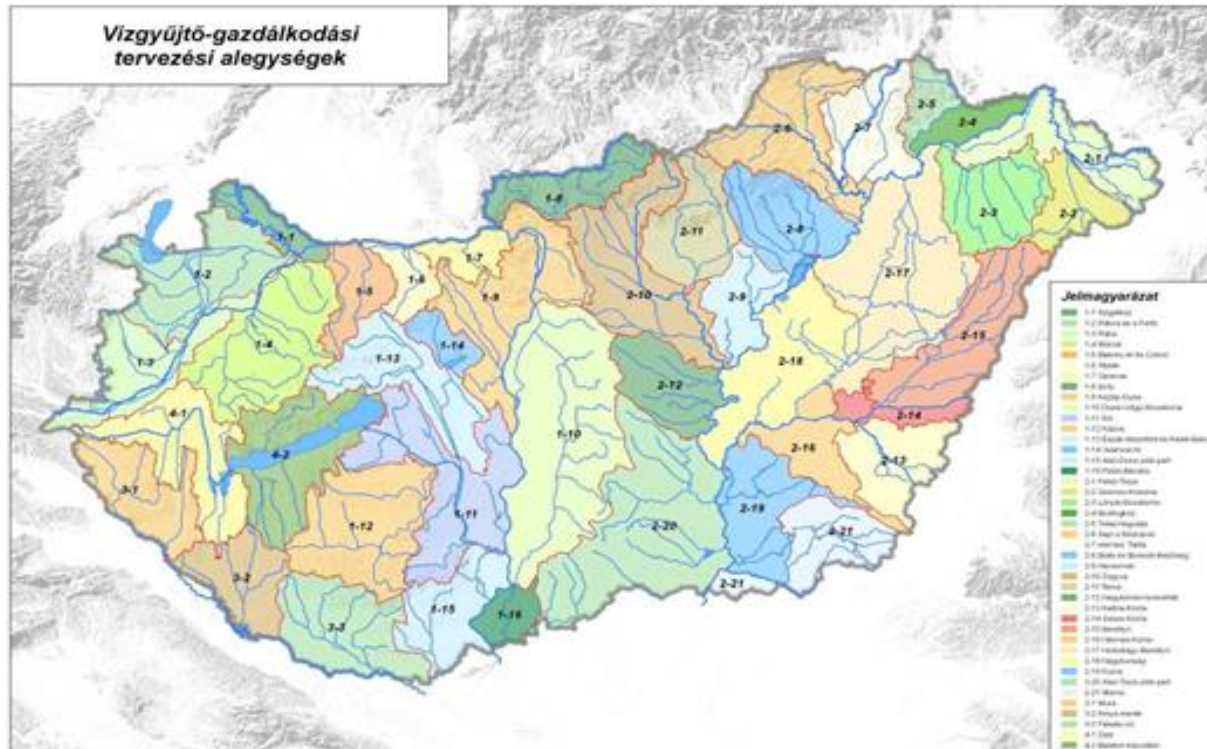
OVGT TARTALOMJEGYZÉKE

1. Vízgyűjtők jellemzése
2. Védett területek
3. Emberi tevékenységből eredő terhelések és hatások
4. Monitoring hálózatok és programok
5. Vízhasználatok gazdasági elemzése
6. A vizek állapotának értékelése, jelentős vízgazdálkodási kérdések azonosítása
7. Környezeti célkitűzések
8. Intézkedési program
9. Kapcsolódó programok és tervek
10. A közvélemény tájékoztatása

VÍZGYŰJTŐ TERÜLETEK

Tervezés tárgya: Duna-vízgyűjtő magyarországi része (OVGT)

- Részvízgyűjtő – 4 db RVGT
- Tervezési alegység – 42 db AVGT

FELSZÍNI VÍZTESTEK

Felszíni víztest 1078 db (VGT 1 - 1082 db)

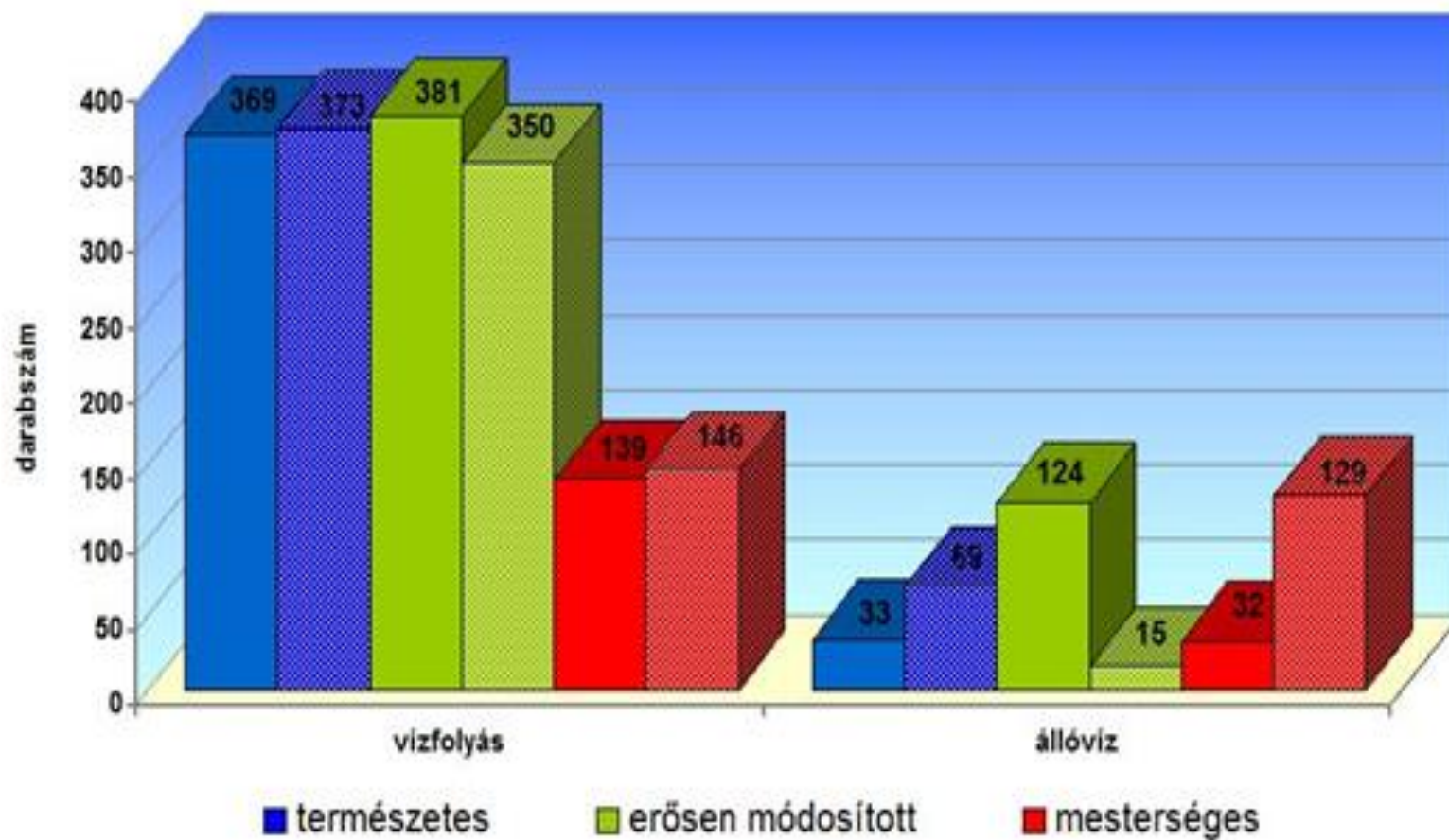
(Víztest: tervezés legkisebb alapeleme)

- **Vízfolyás: 409 db (10 féle típus** a vízgyűjtők mérete, mederesése, mederanyaga, geokémiai jellege szerint)
- **Állóvíz : 47 db (7 féle típus** méret, átlagmélység, tengerszint feletti magasság, hidrogeokémiai jelleg, vízborítás szerint)
- **Erősen módosított: 449 db** (természetes eredetű, de emberi beavatkozás miatt megváltozott jellegű)
- **Mesterséges: 171 db** (emberi tevékenység eredményeként jött létre)

Az erősen módosított besorolás feltételei:

- **Vízfolyás:** keresztirányú átjárhatóság, hossz-szelvény, mesterséges anyag, műtárgyak jelenléte, duzzasztás, vízjárás)
- **Állóvíz:** vízjárás megváltoztatása, duzzasztás, keresztgát, partvédelem mesterséges anyaggal, parti sáv megváltoztatása

FELSZÍNI VÍZTEST KATEGÓRIÁK DB SZÁMA VGT2 ÉS VGT1

FELSZÍNI VÍZTESTEK STATISZTIKÁI

15890 vízfolyás (70950 km)

- 1321 vízfolyás víztestnek kijelölve (19126 km) – vízhálózat 27%-a
- 1321 vízfolyásból 889 víztest került kijelölésre a kisebb, hasonló vízfolyások egy víztestbe történő összevonása miatt (pl. Aranyospatak és mellékvízfolyásai)

7587 állóvíz (2230 km²)

- 828 állóvíz víztestnek kijelölve (1180 km² – közel fele a Balaton),
- 189 víztest került kijelölésre a 828 állóvízből, azok csoportba foglalásával (pl. tározó csoportok, kavicsbánya csoportok)

FELSZÍN ALATTI VÍZTESTEK

Felszín alatti víztest: 185 db

- Sekély porózus (55)
- Sekély hegyvidéki (22)
- Porózus (48)
- Hegyvidéki (23)
- Karszt (14)
- Termálkarszt (15)
- Porózus termál (8)

A felszín alatti víztestek felülvizsgálata során 28 víztest lehatárolása változott a VGT1-hez képest.

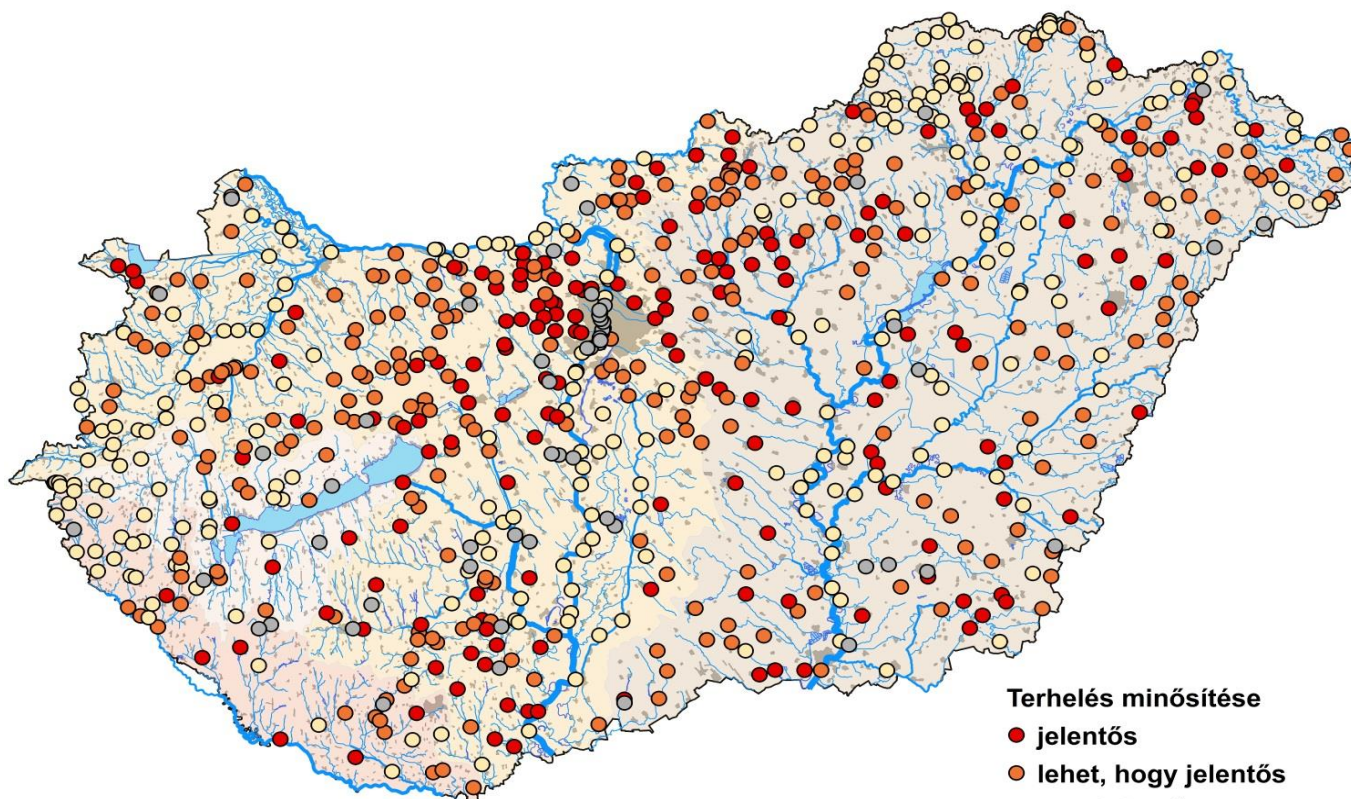
VÉDETT TERÜLETEK NYÍLVÁNTARTÁSA

- **Ivóvízkivételek védőterületei** (EU VKI 7. cikk szerint: >10 m³/nap; min 50 fő ellátása): 1952 db felszíni és felszín alatti vízbázis
- **Tápanyag-érzékeny és nitrát-érzékeny területek** (240/2000 (XII. 23.), illetve a 27/2006 (II. 7.) Korm. rendelet)
- **Természetes fürdőhelyek** (78/2008. (IV. 3.) Korm. rendelet, OKI 2013 WISE 309 fürdőhely)
- **Természeti értékei miatt védett területek**
 - **A halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek**(6/2002. (XI. 5.) KvVM rendelet, 7. melléklet) 7db
 - **Egyéb természetvédelmi vizes területek** (370db NP,TK, TT, 29db Ramsari, Ex lege)
 - **NATURA 2000 területek** (467db élőhely, 55 db madárvédelmi hely)

EMBERI TEVÉKENYSÉGBŐL EREDŐ TERHELÉSEK ÉS HATÁSOK

- **Vizek fiziko-kémiai elváltozását okozó terhelések**
(pontoszerű és diffúz szennyezőforrás)
- **Veszélyes anyag szennyezés és az emisszió leltár**
(pontoszerű és diffúz szennyezőforrás)
- **Morfológiai beavatkozások** (keresztirányú mőtárgyak, hosszirányú beavatkozások, fenntartások)
- **Vízjárást módosító beavatkozások** (víz visszatartás, vízátvezetés, vízszint szabályozás, vízkivétel, vízbevezetés)
- **Egyéb terhelések** (közlekedés, rekreáció)

KOMMUNÁLIS SZENNYVÍZBEVEZETÉSEK (2010-2012)

Terhelés minősítése

- jelentős
- lehet, hogy jelentős
- nem jelentős
- nem ismert

Pontszerű szennyezőforrások

Kommunális szennyvíz bevezetések

- 772 db, ebből 711 TESZIR-ben nyilvántartott tisztítótelep hatása minősítve: 176 db jelentős

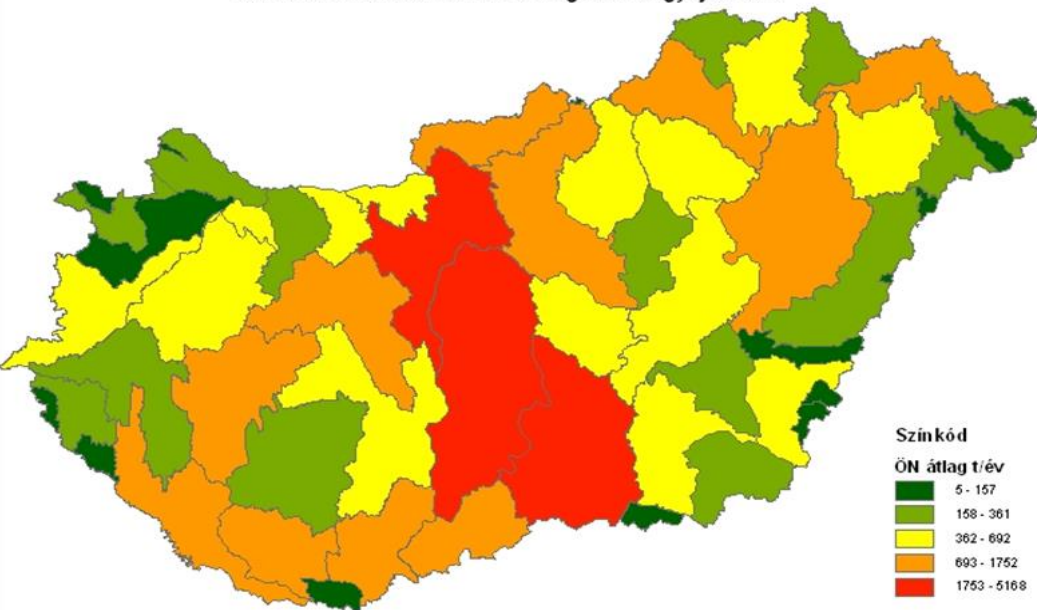
Ipari szennyvízbevezetések

- 604 db, ebből 316 db hatása minősítve: 130 db termásvíz bevezetés és 19 db egyéb ágazathoz tartozó E-PRTR telephely kibocsátása jelentős

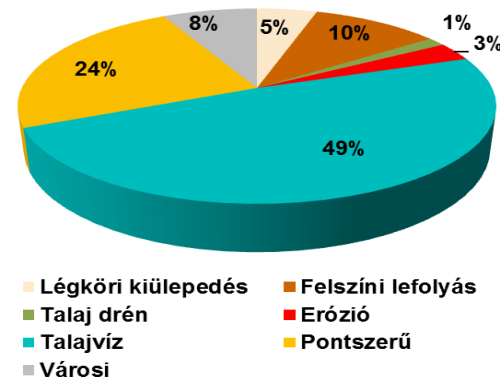
Részvízgyűjtő név	Kibocsátók összesen 2007 (db)	Ebből jelentősnek minősített (db)	Kibocsátók összesen 2010-2012 (db)	Ebből jelentősnek minősített (db)
Duna	288	131 (45 %)	311	91 (29 %)
Tisza	303	106 (35 %)	320	77 (24 %)
Dráva	39	12 (31 %)	47	6 (13 %)
Balaton	30	10 (33 %)	33	2 (6%)
Ország összes	660	259 (39 %)	711	176 (25 %)

PONTSZERŰ ÉS DIFFÚZ TÁPANYAG TERHELÉS MODELLEZÉSI EREDMÉNYE (2009-2012)

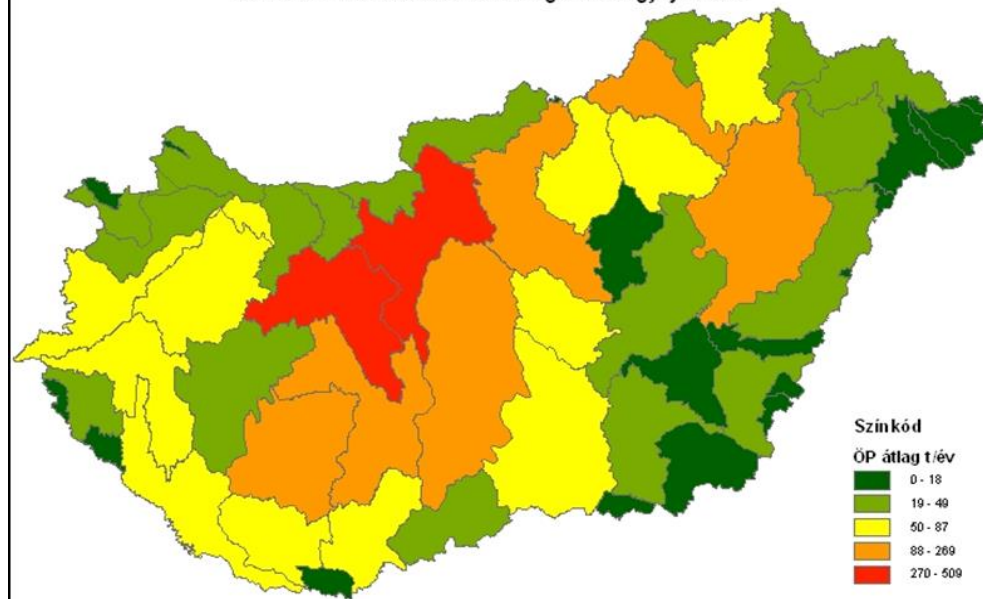
Magyarország felszíni vizeit érő összes nitrogén terhelés a 2009 és 2012 közötti időszak átlagában vízgyűjtőnként

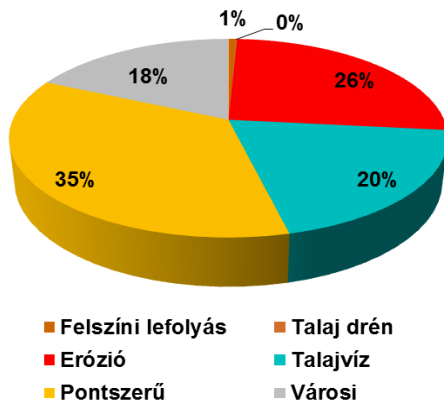
Összes nitrogén terhelés megoszlása útvonalanként

Magyarország felszíni vizeit érő összes foszfor terhelés a 2009 és 2012 közötti időszak átlagában vízgyűjtőnként

Összes foszfor terhelés megoszlása útvonalanként

A FELSZÍNI VÍZ MONITORING

Mennyiségi monitoring pontok

- 350 db törzsállomás (vízállás, vízsebesség, vízhozam víz hőmérséklet, jégviszonyok)
- 1700 db üzemi állomás
- 800 db egyéb víz állás észlelő állomás (pl. árvízi üzemi állomás)
- Ezen kívül kb. 500 db hidrometeorológiai állomás

Minőségi monitoring pontok

- 840 víztesten 1140 ponton mérés, 78%
- Általános kémia: 692 víztesten, 709 ponton, 64,1%
- Vízgyűjtő-specifikus szennyező: 463 víztesten, 485 ponton, 45,7%
- Veszélyes anyag: 441 víztesten, 446 ponton 40,9%
- Biológiai vizsgálatok (külsős adatokkal bővítve): 747 víztesten 1039 ponton (biológiai minőségi elemenként eltérő számok)

FELSZÍN ALATTI VÍZ MONITORING ELEMEI

Mennyiségi monitoring

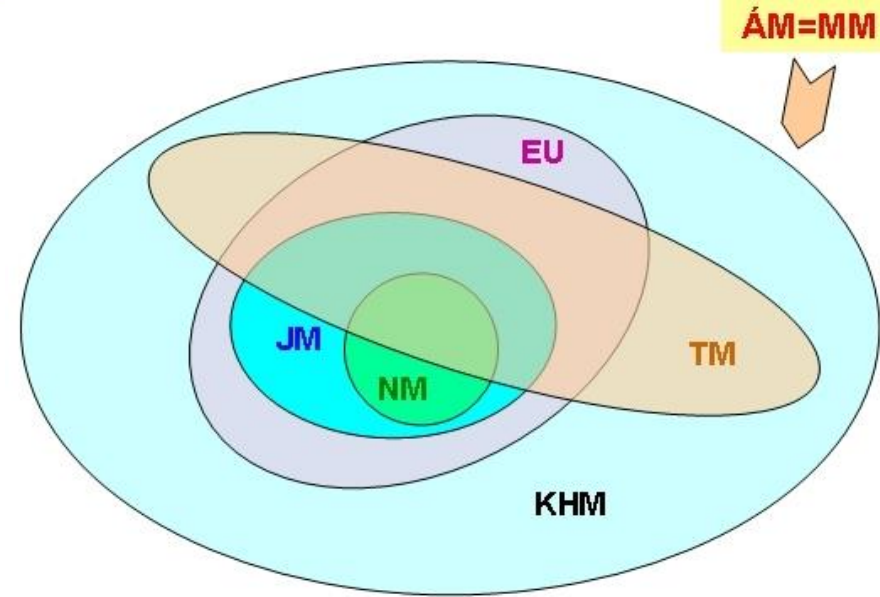
Vízszint (és vízhozam)

- Közel 5000 állomásból a VKI keretében 1729 kútban mérnek vízszintet és 119 helyen vízhozamot
- VGT2 újdonság az állapotértékelés modellezéssel: DTKH, Bükk, és porózus medence modellek

Kémiai monitoring

Vezetőképesség és szennyezőanyagok

- **Feltáró monitoring** (hatásvizsgálat, tendencia, kockázat elemzés) 823 db állami + 1178 db engedélyes
- **Operatív monitoring** (nem jó állapotú, vagy kockázatos víztesteken a feltáró program közötti időszakban) 321 db állami + 104 db engedélyes
- **Védett területek monitoring** (Ivóvízbázisok, Nitrátérzékeny területek, Természetvédelmi területek) „kettő monitoring egyben” ivóvízbázison 1408 pont, nitrát-érzékeny területen 1763 pont

MM - magyarországi teljes monitoring

TM – területi monitoring (minden állami)

KHM – környezet-használati monitoring (minden adatszolgáltató)

ÁM – VKI állapotértékelési monitoring

JM – VKI jelentési monitoring

NM - Nitrát jelentési monitoring

EU - Adatszolgáltatás az EU különböző szervezeteinek

VGT 2 MONITORING PROGRAMJA

MÚLT

A monitoring korábbi (VGT1) hiányosságai miatt az EU Bizottsága a 2014-20-as EU-s költségvetési ciklus vizeket érintő fejlesztési forrása kifizetésének előfeltételeként szabta a felszíni vizeket érintő **vízminőségi monitoring** fejlesztését. A hiánypótlás a módosított 1121/2014. (III.6.) Kormányhatározat alapján történik egy kiegészítő monitoring projekt keretében.

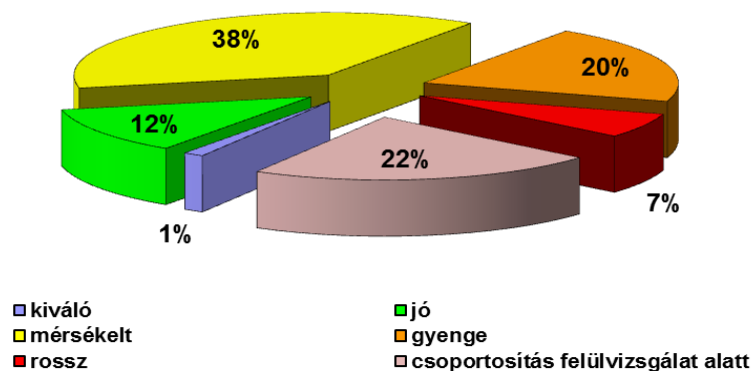
JELEN és JÖVŐ

- A kiegészítő monitoring jelenleg is folyik, összesen 500 MFt keretösszeggel.
- Az EU Bizottság által kifogásolt mérendő elemek figyelembe vételével elkészült a VGT2 monitoring terve, mely a következő 6 évre vonatkozóan határozza meg a feladatokat és a költségeket.
- KEHOP 1.1.0. azonosítója fejlesztési javaslatba került kidolgozásra az új monitoring program

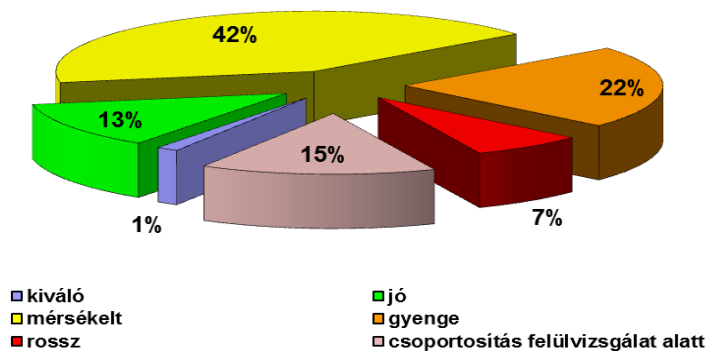
A tervezés szerint a VKI monitoring éves költsége országos szinten **4,0 milliárd Ft** körüli összeg.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTÉRTÉKELÉS EREDMÉNYE A VGT2 BEN

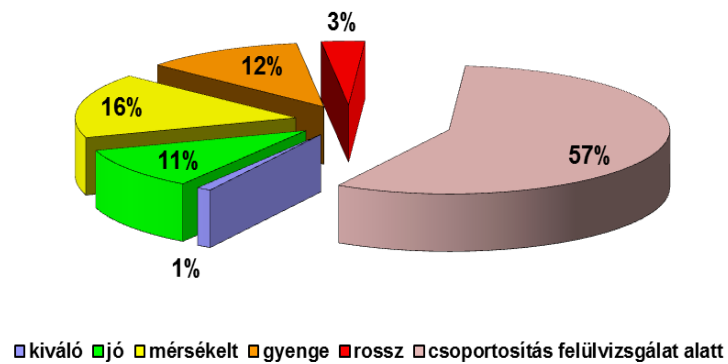
Felszíni vizek ökológiai állapota

Vízfolyások ökológiai állapota

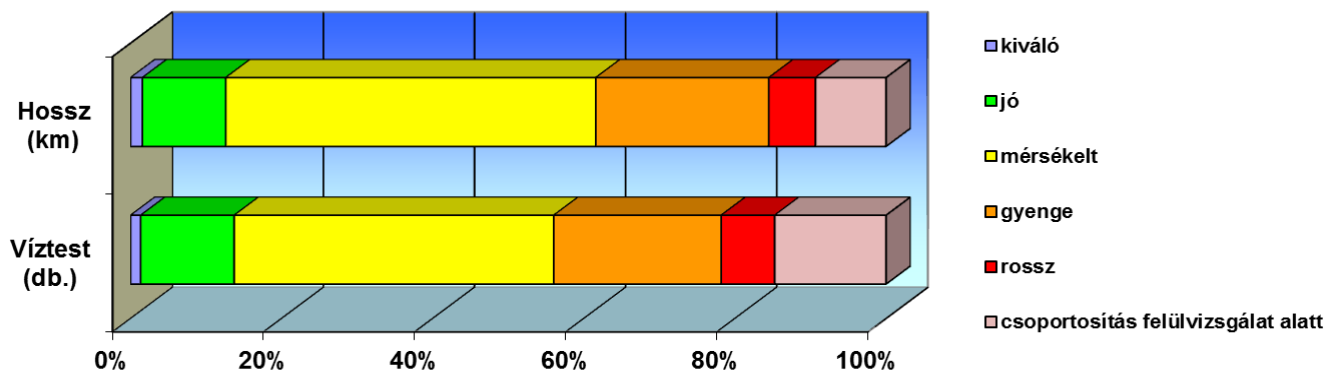

Állóvizek ökológiai állapota

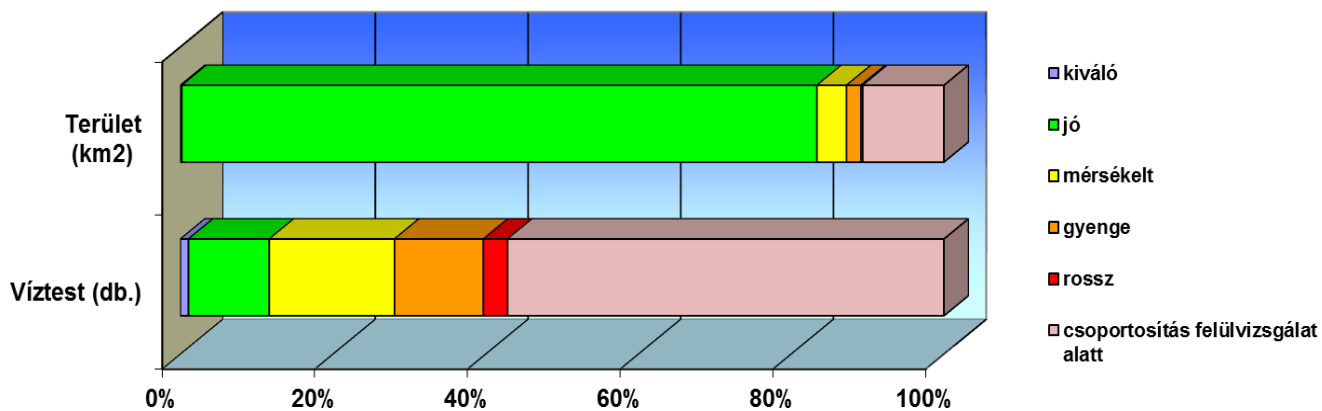

VÍZFOLYÁSOK ÉS ÁLLÓVIZEK ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTA HOSSZ/VÍZFELÜLET ÉS DARABSZÁM SZERINT A VGT2-BEN

Vízfolyás víztestek ökológia állapota a vízfolyások hossza és a víztestek darabszáma szerinti megoszlásban

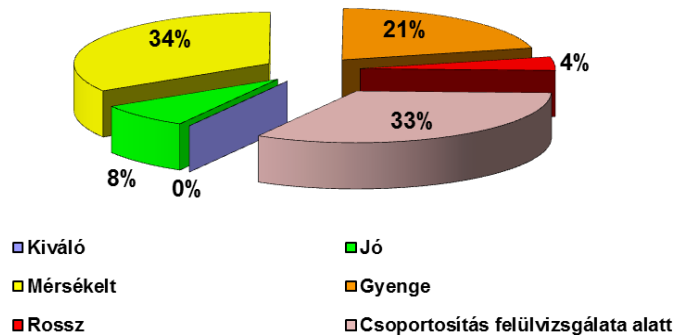
Állóvíz víztestek ökológia állapota a vízfelület és a víztestek darabszáma szerinti megoszlásban

VÍZFOLYÁSOK ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTVÁLTOZÁSA A VGT1 ÉS VGT2-BEN

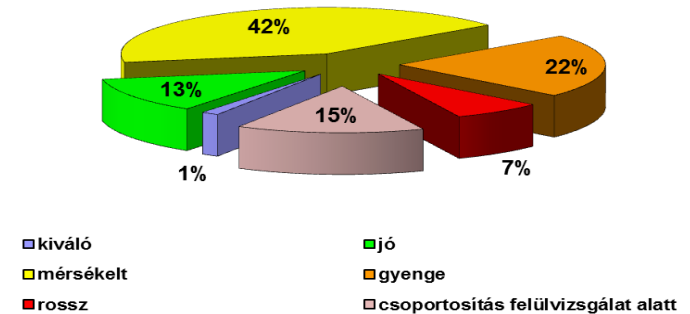
VGT1

Vízfolyások ökológiai állapota

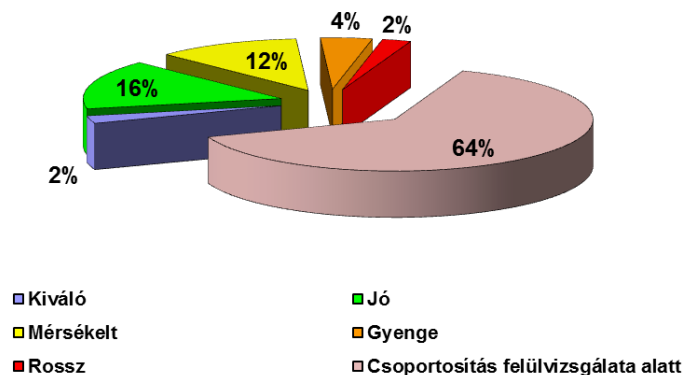

VGT2

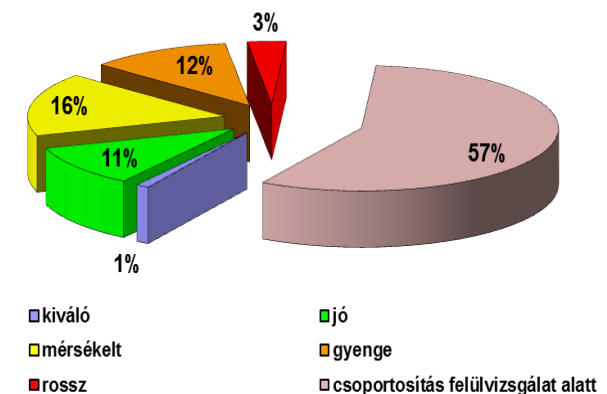
Vízfolyások ökológiai állapota

Állóvizek ökológiai állapota

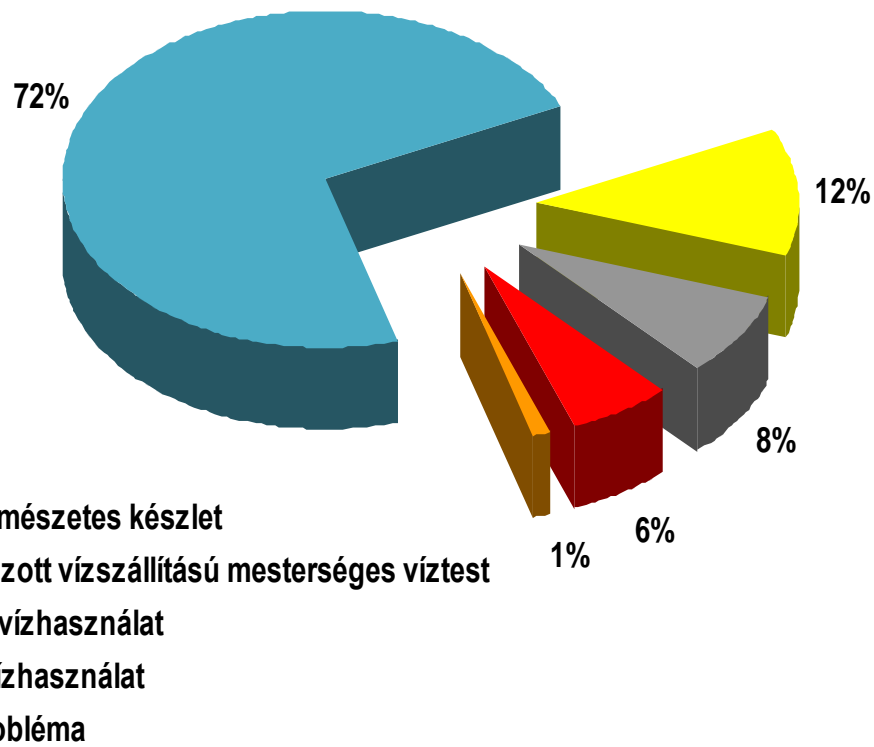

Állóvizek ökológiai állapota

Az összehasonlítás csak vt szinten lehetséges, monitoring és módszertani változások

VÍZKIVÉTELEK ÉS KÉSZLETEK ÉRTÉKELÉSE

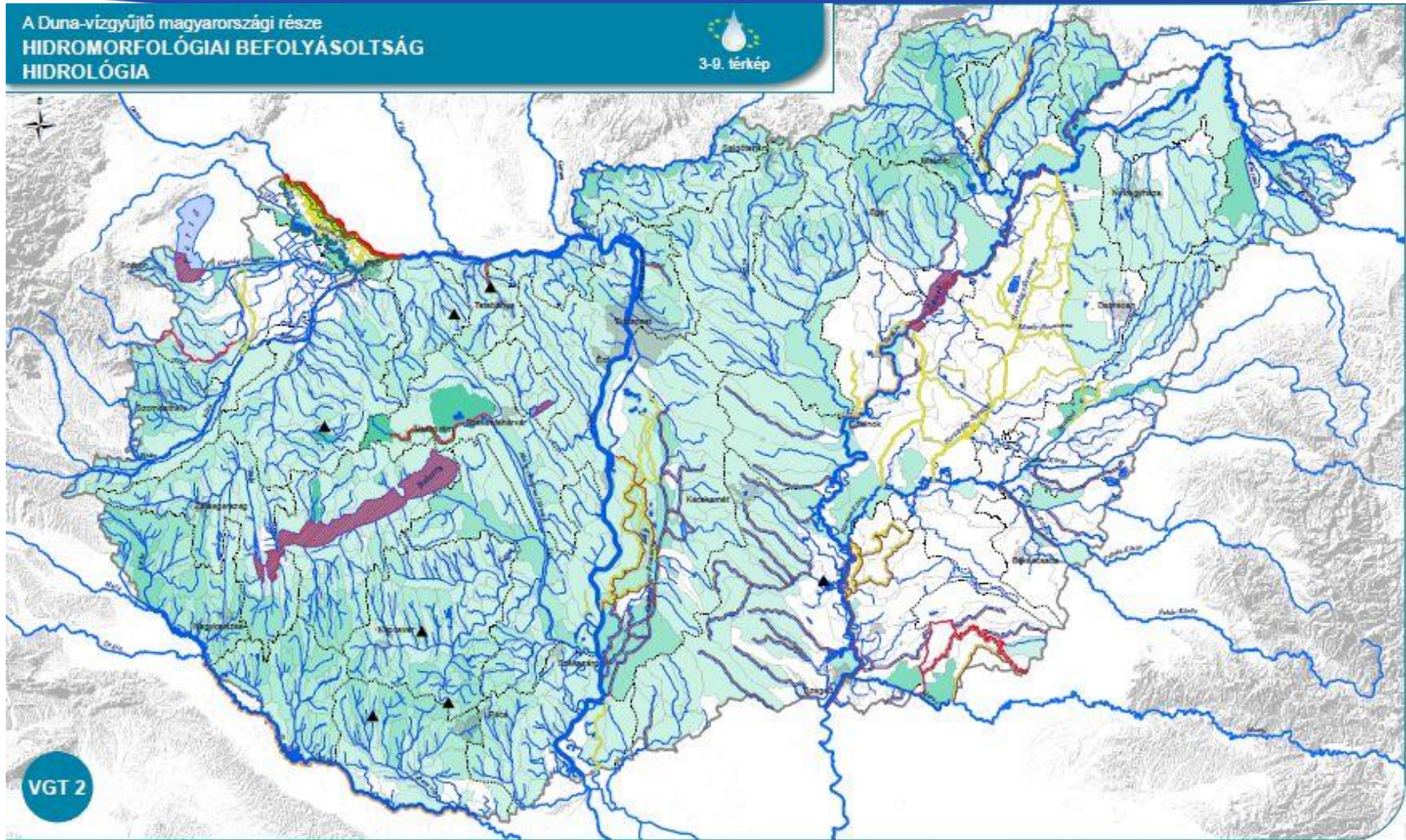

68 víztesten vízkivételeket csökkenteni kell, 13-nál alig maradt kiadható készlet, 132-nél nincs készlet, 86 mesterségesnél az elégtelen kapacitások korlátozzák csak a vízellátást

- Ökológiai vízigény meghatározása
- Hasznosítható készlet meghatározása
- **Ha a vízkivételek nagyobbak, mint a hasznosítható készlet, akkor jelentős a vízhasználat**
- **Ha a vízkivételek elérik a hasznosítható készlet 90%-át, akkor fontos a vízhasználat**
- Mesterséges csatornákon szabályozott a vízszolgáltatás, de a vízszállítás kapacitás függő

HIDROLÓGIAI ÁLLAPOT ÉRTÉKELÉSE

A Duna-vízgyűjtő magyarországi része
HIDROMORFOLÓGIAI BEFOLYÁSOLTSÁG
HIDROLÓGIA

VGT 2

Jeimagyarázat

- országhatár
- megyéghatár
- élővíz víztestek

Árvezetések miatt vízhozam változás

- jelentős növekedés
- jelentős csökkenés

Vízfolyás víztestek leggyakoribb vízhozama

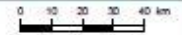
- m³/s
- 0 - 1
- 1 - 10
- 10 - 100
- 100 - 200
- 200 felett

Hidromorfológiai befolyásoltság

- Vízfolyás víztesten:
 - módosított vízjárás
 - csúcserőszélesítés
 - vízterelés által érintett
- Állóvíz víztesten:
 - módosított vízmerleg
 - szabályozott vízszint
 - ▲ szűrt vízviszesztetés

Mértékadó augusztusi fajlagos lefolyás

□ 0 alatt	■ 0,75 - 1
□ 0 - 0,25	■ 1 - 1,5
□ 0,25 - 0,5	■ 1,5 felett
□ 0,5 - 0,75	

FELSZÍN ALATTI VÍZTESTEK ÁLLAPOTÉRTÉKELÉSE

Mennyiségi állapotértékelés:

164 víztest mennyiségi állapota jó; 6 jó, de kockázatos; 15 gyenge állapotú
Gyenge állapot oka: süllyedési (1) és FAVÖKO teszt (14)

Kémiai állapotértékelés

116 víztest kémiai állapota jó; 15 jó, de kockázatos; 26 gyenge állapotú
(Termál víztestek kémiailag nem értékelték)

Gyenge állapot oka: diffúz nitrát és szennyezett ivóvízbázis védőterület

Célkitűzés:

- A **jó állapot fenntartása** 122 víztesten szükséges
- Gyenge állapotú víztesteknél célkitűzés a **jó állapot elérése** 2021-re, 2027-re illetve 2027 utánra.
- Jó állapotnál enyhébb célkitűzés az Északi-középhegység peremvidéke sekély porózus, porózus víztestnél szükséges

KÖRNYEZETI CÉLKITŰZÉSEK

Felszíni víztestek

- állapotromlás megakadályozása;
- a jó ökológiai állapot megőrzése vagy elérése ;
- az erősen módosított vagy mesterséges felszíni víztestek esetén a jó ökológiai potenciál elérése;
- a szennyeződések fokozatos csökkentése

Felszín alatti víztestek

- a szennyeződések korlátozása, illetve megakadályozása;
- az állapotromlásának megakadályozása;
- A jó mennyiségi és jó kémiai állapotának elérése;
- a szennyezettség fokozatos csökkentése, a szennyezettségi koncentráció bármely szignifikáns és tartós emelkedő tendenciájának megfordítása.

MENTESSÉGEK – MŰSZAKI OKOK MIATT

A víztesten 2021-ig műszakilag megvalósítható-e mindegyik szükséges intézkedés, azaz előfordul-e az M1, M2 okok valamelyike.

M1: Jelenleg nem ismert megbízhatóan a víztest állapota, illetve a kedvezőtlen állapot oka.

M2: A jó állapot eléréséhez a szomszédos országgal összehangolt intézkedésekre is szükség van

MENTESSÉGEK – ARÁNYTALANSÁGI OKOK MIATT

Ha műszakilag megvalósíthatóak az intézkedések 2021-ig, akkor vizsgálni kell, hogy a megvalósításuk aránytalanul költséges-e, azaz előfordul-e a G1 G2 okok valamelyike.

G1: Az intézkedéseket nem éri meg megtenni a becsülhető pozitív és negatív közvetlen és közvetett hatások, illetve hasznok és károk, ráfordítások alapján, aránytalan költségek .

G2: Az intézkedések 2021-ig történő megvalósítása aránytalanul magas terheket jelent a nemzet-gazdaság, a társadalom bizonyos szereplői, vagy egyes gazdasági ágazatok számára, aránytalan költségek (jellemzően az időbeni mentesség indoka).

MENTESSÉGEK – TERMÉSZETI FELTÉTELEK MIATT

Ha műszakilag és gazdaságilag is megvalósíthatóak az intézkedések, akkor kérdés, hogy a természeti feltételek lehetővé teszik-e az állapotra vonatkozó célok elérését 2021-ig. Ha az intézkedések hatása 2021 után jelenik meg, akkor a választható okok: T1, T2.

T1: Ökológiai állapot helyreállása hosszabb időt vesz igénybe.

T2: A felszín alatti víz állapot helyreállításának ideje hosszabb

TERHELÉSEK ÉS INTÉZKEDÉSEK I.

1. Pontszerű szennyezések

- Szennyvíztisztító telepek építése, korszerűsítése
- Elsőbbségi anyagok csökkentése
- Talajerózióból származó terhelés csökkentése
- Települési csapadék-gazdálkodás
- Ipari szennyvíztisztítók korszerűsítése, bővítése
- Szennyezés csökkentése, felszámolása

2. Diffúz terhelések

- Településekről származó szennyezések megelőzése és szabályozása
- Talajerózióból származó terhelés csökkentése
- Természetes vízvisszatartás
- Mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentése
- Erdészeti tevékenységből származó szennyezések csökkentése

3. Hidromorfológiai elváltozások enyhítése

- A hidromorfológiai viszonyok javítása
- Hosszirányú átjárhatóság helyreállítása, keresztirányú művek hatásainak csökkentése

TERHELÉSEK ÉS INTÉZKEDÉSEK II.

4. **Vízivételek szabályozása, a természetes vízjárást módosító hatások**

- Ökológiai szempontok beépítése a fenntartható vízhasználatok megvalósításába
- A víz hatékony felhasználása, nem vízigények kielégítését szolgáló FA vizek szabályozása
- Vízár politikai intézkedések
- Vízjárási viszonyok javítása, ökológiai kisvíz helyreállítása, vizes élőhelyek védelme

5. **Ivóvízellátás biztonsága**

- Ivóvízbázis védelmét szolgáló intézkedések

6. **Védett természeti területek és fürdésre kijelölt vizek**

- Károsodott vízi, vizes és szárazföldi élőhelyek védelme
- Hidromorfológiai viszonyok javítása, kompenzációs intézkedések
- FA vízelvonások szabályozása

7. **Monitoring** (EU Bizottság feltételeinek megfelelően kell kialakítani)

- bióta monitoring elvégzése,
- kiegészítő kémiai monitoring elvégzése,
- kiegészítő halmonitoring vizsgálatok elvégzése,
- felszín alatti vizek kiegészítő kémiai monitoringja elvégzése,
- emisszióprofil meghatározása az EU által megadott veszélyes anyagokra

TERHELÉSEK ÉS INTÉZKEDÉSEK III.

8. Gazdasági szabályozások a megfogalmazott vízpolitikai célok elérése érdekében

- Felügyelet, igazgatás
- A vízgazdálkodás és vízkárelhárítás területi infrastruktúrájának árazása és szabályozása
- Vízkészlet-gazdálkodás korlátos készletekkel
- Vízvédelmi zónák, beszivárgási területek és puffer területek (területhasználatok)
- Települési vízgazdálkodás

9. Az éghajlatváltozás hatásainak kezelése

- vízkivételek szabályozása, takarékosagra ösztönző gazdasági eszközök,
- az igénygazdálkodás erősítése, vízigény szabályozás takarékos vízhasználatok elősegítése,
- vízvisszatartás különböző formáinak növelése, vízszintszabályozás, vízpótlás, árvízi kockázat csökkentése az ökológiai szempontok figyelembe vételével
- területhasználat módosítása, eróziócsökkentés,
- ökoszisztémák állapotának javítása, ökoszisztéma szolgáltatások erősítése, vízfolyások, hullámterek, árterek rehabilitációja,
- tározók ökológiai szempontú üzemeltetése,
- szennyvízkibocsátás határértékeinek módosítása,

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK ÉS TERVEK I.

Hazai stratégiai dokumentumok és programok

- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015-2020.
- A fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója – Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024
- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)
- Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (NKS)
- Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020
- Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Terv
- Nemzeti Erdőprogram 2006-2015
- Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért 2014-2020
- Magyarország Hozzájárulása a Duna Stratégia Fejlesztéséhez
- Nemzeti Vízstratégia (NVÍZS 2013. Tervezet)
- Országos Hulladékgazdálkodási Terv (2014-2020)
- Országos Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2014-2025, kitekintéssel 2050-re, Szakpolitikai vitanyag), NÉS
- Nemzeti Biodiverzitás Stratégia (NBS) 2014-2020 (Kormány elfogadta 2014. február 5-én, végső elfogadásról az Országgyűlés dönt), NBS
- IV. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv – 2015–2020
- Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv 2014-2020
- Nemzeti Energiastratégia
- Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia (NKIS) 2020
- Konvergencia Program és Nemzeti Reformprogram

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK ÉS TERVEK II.

Széchenyi 2020

- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)
- Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)
- Vidékfejlesztési Program (VP)
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervhez kapcsolódó további programok

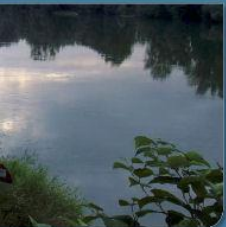
- LIFE Program
- Ós-Dráva Program
- Bejárható Magyarország Keretprogram
- EGT és Norvég Alap
- Svájci Hozzájárulás

A VGT2 TÁRSADALMASÍTÁSÁNAK FOLYAMATA

- www.vizeink.hu honlapon megjelent az OVGT és RVGT tervezetének vitaanyaga és 6 hónapon keresztül, két ütemben (3+3 hónap) lehet a véleményeket megküldeni.
- Fórumok rendezése (június-augusztus)
 - Szakmai tematikus országos fórum 10 db
 - Területi fórumok 12 db
 - Területi specifikus egy-egy helyi kiemelt témakörben tartandó fórum 10db
 - Részvívgyűjtő tervekkel kapcsolatos fórumok 4db
 - Országos szakmai tematikus (egy-egy ágazat) számára tartott fórum 7db és + 1 „zöld” fórum

A fórumokon elhangzottak és a honlapon keresztül beérkezett vélemények folyamatosan feldolgozásra kerülnek. A szakértők az újabb információk, adatok birtokában pontosítják az eredményeket.

VÁRJUK VÉLEMÉNYÜKET A VITAANYAGGAL KAPCSOLATOSAN!

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Kohéziós Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE